Samrådsunderlag

Norra Östersjöns vattendistrikt

Miljökonsekvensbeskrivning

Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028-2033

VATTENMYNDIGHETEN
Norra Östersjön

Titel:	Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 SAMRÅDSVERSION
Utgiven av:	Länsstyrelse i Västmanland
Diarienummer:	537-4981-26
Utgivningsår:	2026
Omslagsbild:	Mälaren en stilla dag, Mostphotos

Innehåll

1. SAMMANFATTNING FÖR ALLMÄNHETEN 5

2. BESKRIVNING AV PROGRAMMET 8

2.1. Programmets syfte och innehåll 8

2.1.1. Två parallella VISS-system under samrådet 8

2.2. Geografisk och tidsmässig avgränsning 8

2.3. Övergripande förutsättningar 9

2.4. Miljökvalitetsnormer för vatten 9

2.5. Förhållande till andra planer och program 9

2.5.1. Delåtgärdsprogram i förhållande till Åtgärdsprogrammet för vatten 9

2.5.2. Europeisk och internationell lagstiftning och policy 13

3. MILJÖTILLSTÅND OCH PÅVERKAN AV ÖVERGÖDNING I EGENTLIGA ÖSTERSJÖN 14

3.1. Osäkerheter och kunskapsluckor 14

3.2. Kustvatten och övergödning 15

3.3. Sjöar och vattendrag i tillrinningsområdet 15

3.4. Åtgärdsbehov 15

4. NOLLALTERNATIVET 17

4.1. Övergödning 17

4.2. Andra rimliga alternativ 18

5. ALTERNATIVET ATT GENOMFÖRA DELÅTGÄRDSPROGRAMMET 19

5.1. Positiva miljöeffekter 19

5.2. Negativa miljöeffekter och målkonflikter 19

5.3. Kumulativa effekter 20

6. ÅTGÄRDER FÖR ATT FÖREBYGGA, HINDRA ELLER MOTVERKA NEGATIV MILJÖPÅVERKAN 21

6.1. Målkonflikter och kumulativa effekter 21

6.2. Kumulativa effekter av andra planer och program 24

6.3. Sammanfattning av delåtgärdsprogrammet och dess konsekvenser 24

7. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING 26

7.1. Processen för framtagandet av MKB 26

8. REFERENSER 27

Författningar 27

Litteratur 27

1. Sammanfattning för allmänheten

Övergödning är ett av de största miljöproblemen i Egentliga Östersjön. Höga halter av näringsämnen (kväve och fosfor) från jordbruk, avlopp, dagvatten och industrier leder till algblomningar, syrebrist och försämrad biologisk mångfald. Trots tidigare insatser når många kustvatten inte god ekologisk status enligt EU:s vattendirektiv (2000/60/EG) och Sveriges vattenförvaltningsförordning (2004:660).

Delåtgärdsprogrammet syftar till att minska övergödningen i Egentliga Östersjön genom riktade åtgärder för kustvatten och tillrinningsområden.

Vad gör delåtgärdsprogrammet?

Programmet innehåller administrativa åtgärder riktade till myndigheter, länsstyrelser och kommuner, som i sin tur ska genomföra konkreta åtgärder, till exempel:

- Stärkt tillsyn av jordbruk, små avlopp och dagvatten.
- Omprövning av reningsverk för att minska utsläpp av näringsämnen.
- Rådgivning och ekonomiska incitament för lantbrukare att minska näringsläckage (t.ex. skyddszoner, våtmarker).
- Planering av dagvattenåtgärder i kommuner för att minska avrinning av förorenat vatten.
- Samordning mellan myndigheter för att effektivisera åtgärderna.

Vilka effekter får det?

Positiva effekter:

- Förbättrad vattenkvalitet för bad och fiske.
- Stärkt biologisk mångfald i kustvatten.
- Minskad risk för syrebrist i djupvatten.

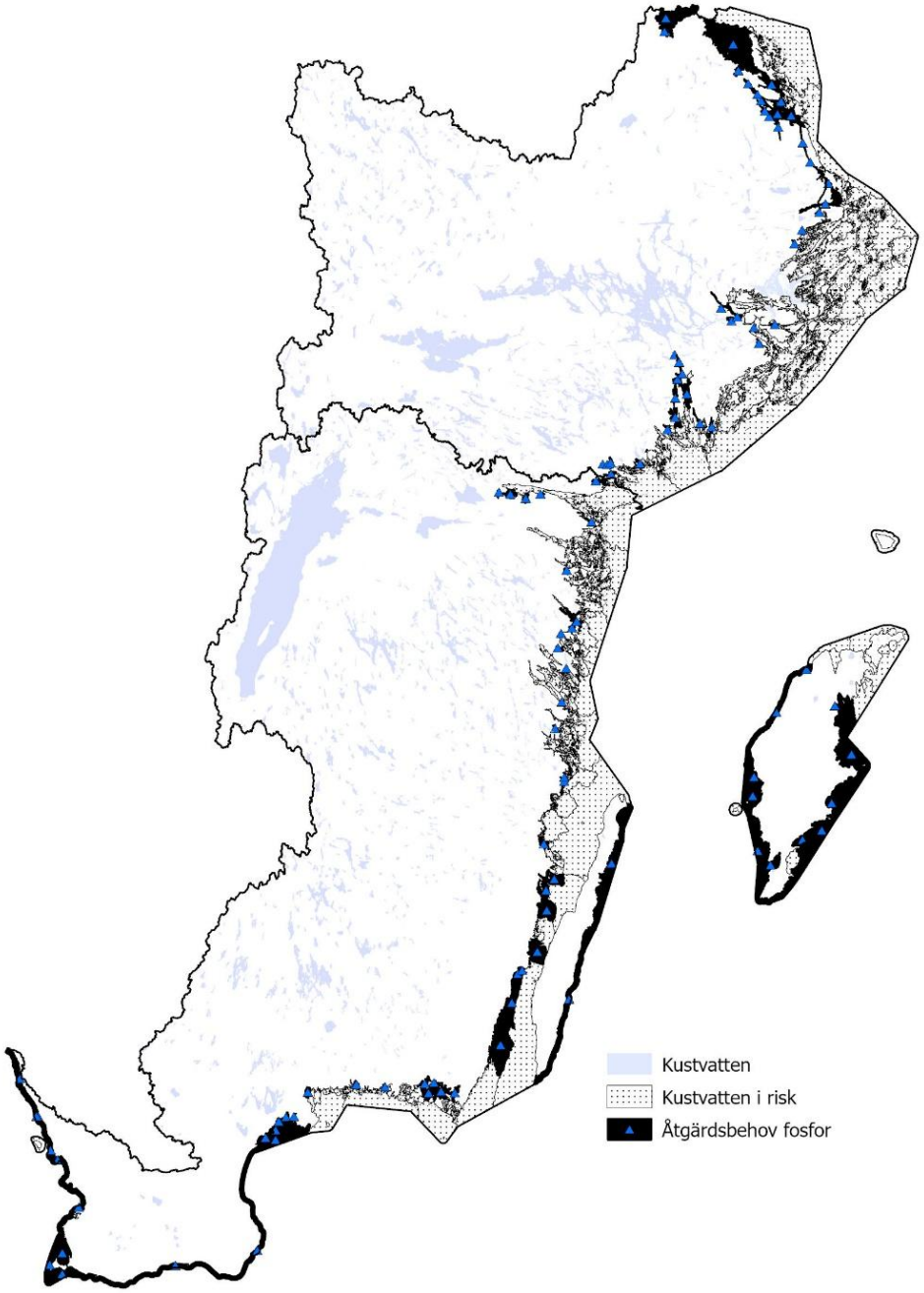
Utmaningar:

- Vissa åtgärder kan vara kostsamma (t.ex. uppgradering av reningsverk).
- Målkonflikter kan uppstå, t.ex. mellan kraven på en trygg livsmedelsförsörjning och målet om god vattenkvalitet
- Klimatförändringar (t.ex. ökad nederbörd) kan försvåra arbetet.

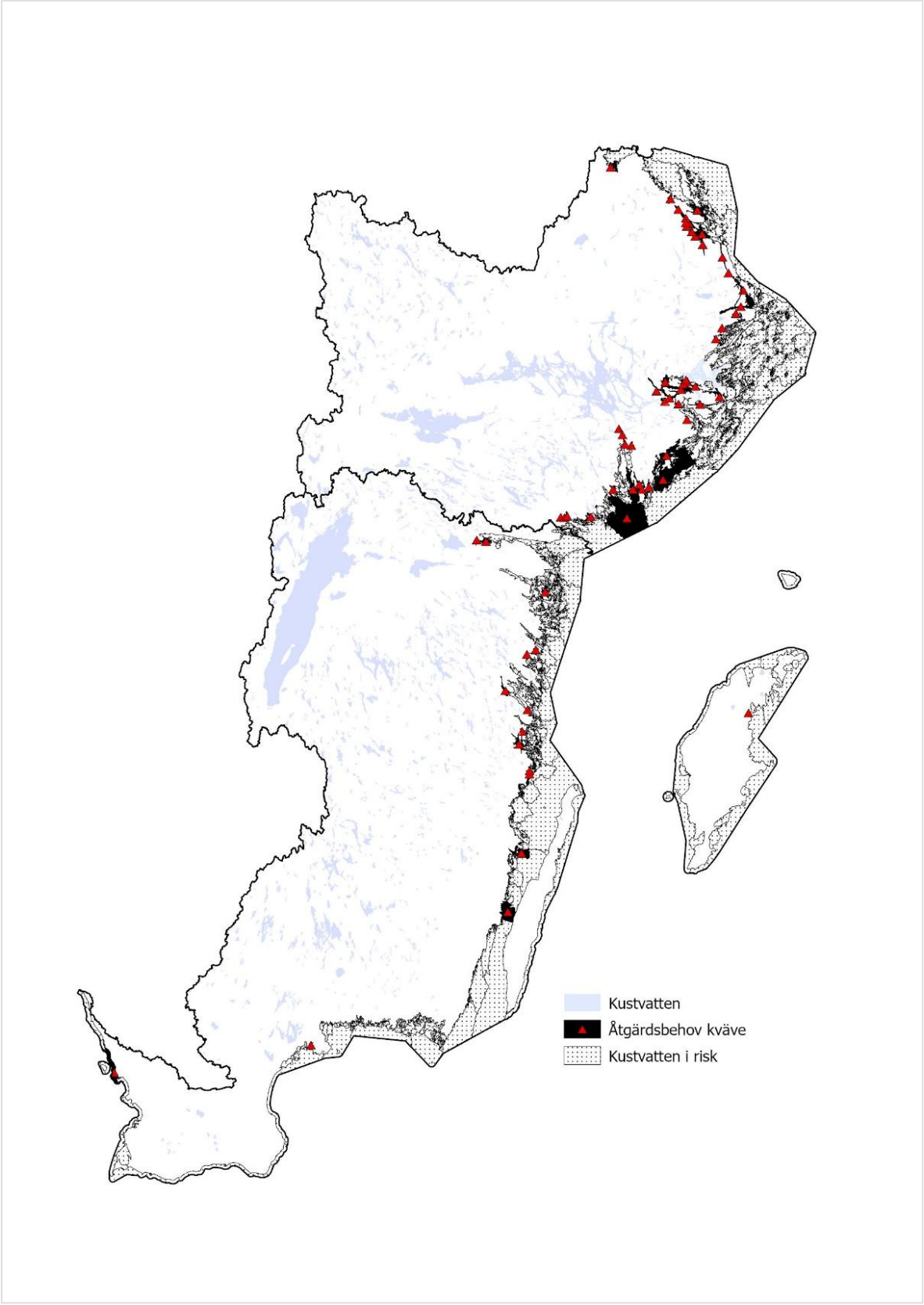
Hur kan du påverka?

- Rapportera algblomningar eller föroreningar till din kommun.
- Delta i lokala vattenvårdsprojekt.
- Engagera dig i ett lokalt vattenråd.

Geografisk avgränsning och åtgärdsbehov framgår av kartorna nedan.

Karta 1 Kustvattenförekomster med åtgärdsbehov för fosfor (svarta områden med blå triangel) samt kustvattenförekomster som riskerar att ej nå miljökvalitetskraven på grund av övergödning (prickade kustområden)

Karta 2 Kustvattenförekomster med åtgärdsbehov för kväve (svarta områden med röd triangel) samt kustvattenförekomster som riskerar att ej nå miljökvalitetskraven på grund av övergödning (prickade kustområden).

2. Beskrivning av programmet

2.1. Programmets syfte och innehåll

Delåtgärdsprogrammet syftar till att minska övergödningen i Egentliga Östersjön genom administrativa åtgärder riktade till myndigheter, länsstyrelser, kommuner och andra aktörer. Programmet är juridiskt bindande enligt 5 kap. 11 § miljöbalken och ska bidra till att uppnå:

- God ekologisk status i kustvatten (enligt 4 kap. 2 § vattenförvaltningsförordningen).
- Sveriges åtaganden enligt HELCOM Baltic Sea Action Plan (BSAP).
- EU:s vattendirektiv (2000/60/EG) och havsmiljödirektiv (2008/56/EG).

Huvudsakliga åtgärder:

Åtgärdsmyndighet	Åtgärd	Lagstöd
Länsstyrelserna	Tillsynsvägledning för jordbruk, små avlopp och dagvatten.	26 kap. 1 § miljöbalken
	Samordning av åtgärder för att minska näringsbelastning till kusten.	5 kap. 9 § miljöbalken
Kommunerna	Tillsyn av små avlopp och dagvatten.	26 kap. 1 § miljöbalken
	Planering av dagvattenåtgärder (t.ex. infiltration, våtmarker).	6 § Lagen om allmänna vattentjänstlagen (LAV 2006:412), 9 kap MB
Jordbruksverket	Rådgivning och ekonomiska incitament för lantbrukare.	5 kap. 11 § miljöbalken
Havs- och vattenmyndigheten	Vägledning om åtgärder mot övergödning.	8 kap. 7 § miljöbalken

2.1.1. Två parallella VISS-system under samrådet

En helt ny VISS-databas är under utveckling. Under samrådet finns därför information i både nya VISS2 och gamla VISS att ta del av. I nya VISS2 hittar du klassningar, bedömningar och förslag på nya miljökvalitetsnormer, medan nu gällande normer endast finns i gamla VISS. Vattenkartan visar information från båda systemen. Miljökonsekvensbeskrivning för Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön innehåller många hänvisningar till VISS. I de allra flesta fall syftar hänvisningen på nya VISS2, även om det bara står VISS.

2.2. Geografisk och tidsmässig avgränsning

Geografisk avgränsning är Egentliga Östersjön (kustvatten och tillrinningsområden i Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt). Programmet bedöms inte medföra betydande negativ miljöpåverkan i grannländer (Danmark), men kan ge positiva effekter genom minskad näringsbelastning i Östersjön (6 kap. 14 § miljöbalken).

Tidsmässig avgränsning är 2028–2033 och MKB:n avser nuläge och förväntade effekter fram till 2033.

2.3. Övergripande förutsättningar

Delåtgärdsprogrammet är ett verktyg för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna nås. De administrativa åtgärderna i Åtgärdsprogrammet är juridiskt bindande för utpekade statliga och kommunala myndigheter och ska därför genomföras. Åtgärdsprogrammet ska enligt 5 kap. 9 § miljöbalken vara riktat till statliga och kommunala myndigheter. Av 5 kap. 11 § miljöbalken följer att myndigheter är skyldiga att beakta miljökvalitetsnormerna och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå god vattenstatus. Åtgärdsprogrammet anger vilka åtgärder som bedöms nödvändiga, men det är upp till respektive myndighet att välja genomförande inom sitt ansvarsområde.

2.4. Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljökvalitetsnormerna för vatten fastställs av Vattendelegationerna i Södra respektive Norra Östersjöns vattendistrikt och utgör målen för Delåtgärdsprogrammet. Miljökvalitetsnormerna anger vilken status som ska uppnås, och när detta ska ske, för varje vattenförekomst (grundvatten och ytvatten). Miljökvalitetsnormerna är juridiskt bindande.

2.5. Förhållande till andra planer och program

Delåtgärdsprogrammet för övergödning i Egentliga Östersjön utgör en specialiserad och juridiskt bindande fördjupning av det övergripande Åtgärdsprogrammet för vatten. Nedan beskrivs hur programmet förhåller sig till Åtgärdsprogrammet för vatten och andra relevanta planer och strategier på lokal, nationell och internationell nivå.

2.5.1. Delåtgärdsprogram i förhållande till Åtgärdsprogrammet för vatten

Delåtgärdsprogrammet mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 är ett juridiskt bindande komplement till det ordinarie Åtgärdsprogrammet för vatten 2028–2033. Medan Åtgärdsprogrammet för vatten är övergripande och omfattar hela vattendistriktet med generella åtgärder för olika miljöproblem, fokuserar delåtgärdsprogrammet specifikt på övergödning i kustvatten inom Egentliga Östersjön. Programmet har ett tydligt avrinningsområdesperspektiv, vilket innebär att det tar ett helhetsgrepp från källan till havet för att minska näringstillförseln.

Syftet med delåtgärdsprogrammet är att förtydliga och precisera de åtgärder som redan finns i Åtgärdsprogrammet för vatten, men med ett särskilt fokus på kust- och havsmiljöer. Genom detta ska programmet skapa förutsättningar för att följa miljökvalitetsnormerna för kustvatten och bidra till att Sverige uppfyller sina åtaganden inom Helsingforskommissionen (HELCOM), särskilt genom Baltic Sea Action Plan (BSAP). Dessutom syftar programmet till att ge ett förbättrat underlag

för tillsyn, miljöprövning och samordning av åtgärder, samt att styra insatserna mot de mest effektiva och målinriktade åtgärderna där de gör störst nytta för kustzonen och havsmiljön.

Båda programmen är juridiskt bindande enligt 5 kap. 11 § miljöbalken och 6 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen. Det innebär att de åtgärdsmyndigheter som omfattas, såsom länsstyrelser och kommuner, är skyldiga att genomföra de administrativa åtgärder som anges i programmen. Åtgärdsprogrammet för vatten gäller för alla vattenförekomster inom vattendistriktet, medan delåtgärdsprogrammet är mer avgränsat och riktar sig specifikt till kustvatten i Egentliga Östersjön samt de källor och områden som bidrar mest till övergödning. Om det skulle uppstå en situation där det finns motstridiga krav mellan programmen, gäller det mest specifika, vilket i detta fall är delåtgärdsprogrammets åtgärder för kustvatten.

2.5.1.1. Andra planer och program

Delåtgärdsprogrammet påverkas av – och påverkar i sin tur – en rad andra strategier, planer och program på lokal, regional, nationell och internationell nivå. För att säkerställa att åtgärderna i programmet samordnas med andra initiativ och för att undvika målkonflikter redovisas i tabellen nedan de viktigaste planerna och programmen som har beröringspunkter med delåtgärdsprogrammet

Tabell 1, nedan visar:

- Vilka planer/program som är relevanta för vattenförvaltningen i de båda vattendistrikten.
- Hur de relaterar till åtgärdsprogrammet – det vill säga vilka gemensamma utmaningar eller mål de delar (t
- Hur samordningen sker – exempelvis genom gemensamma åtgärder, prioriteringar eller regelverk.

Genom att tydliggöra dessa kopplingar kan åtgärdsprogrammet integreras med andra planeringsprocesser, vilket bidrar till en mer effektiv och samstämmig vattenförvaltning. Tabellen fungerar också som ett stöd för myndigheter, kommuner och andra aktörer i arbetet med att genomföra åtgärderna, genom att visa var synergier och samarbeten kan utvecklas.

Tabell 1 Lista över andra planer och program, beröringspunkt med delåtgärdsprogrammet och hur de samordnas.

Plan/Program	Beröringspunkter med åtgärdsprogrammet	Samordning
Vattentjänstplanering	Spillvattenhantering, dagvattenhantering	Gemensamma åtgärder för dagvatten. Prioritering i områden med bristande vattentjänster.
VA-planering	Avloppsrening	Samordning av investeringar i VA-nät och reningsverk.
Regionala utvecklingsstrategier	Näringsliv, sysselsättning, hållbar tillväxt	Främjar hållbara näringar (t.ex. ekoturism, hållbart jordbruk).
Klimat- och energistrategier	Klimatanpassning, förnybar energi	Integrerar klimatanpassning (t.ex. översvämningsskydd). Balanserar vattenkraft mot biologisk mångfald.
Bevarandeplaner för Natura 2000-områdeniii	Skydd av arter och livsmiljöer, vattenrelaterade habitat (t.ex. våtmarker, vattendrag)	Förbättrar vattenkvalitet och ekosystemfunktioner i skyddade områden.
Livsmedelsstrategi 2.0 (Regeringen, 2025)	Jordbruk, livsmedelsproduktion	Minskar näringsläckage (t.ex. skyddszoner, våtmarker). Ersättningssystem för lantbrukare.
Åtgärdsprogram för havsmiljö (Havs- och vattenmyndigheten, 2021)	Övergödning, miljögifter, biologisk mångfald i kustvatten	Minskar näringsbelastning och miljögifter. Samordning med havsplanering.
Miljömålssystemet	Uppföljning av miljökvalitetsmål, indikatorer för vattenkvalitet, biologisk mångfald, klimat-påverkan	Använder miljömålssystemet som ramverk för prioritering och uppföljning av åtgärder
Baltic Sea Action Plan (BSAP) (HELCOM, 2021)	Övergödning, miljögifter, biologisk mångfald i Östersjön	Gemensamma åtgärder med grannländer för att minska belastning i Östersjön.
Åtgärdsprogram i Danmark	Gränsöverskridande vatten i Öresund)	Samverkan med Danmark i gränsöverskridande vatten.

[i] Vattentjänstplaner, VA-planer och Översiktsplaner finns på respektive kommuns webbplats.
[ii] Regionala utvecklingsstrategier finns på respektive regions webbplats.
[iii] Klimat- och energistrategier, riskhanteringsplaner, Bevarandeplaner och regionala vattenförsörjningsplaner finns på respektive länsstyrelses webbplats. Riskhanteringsplanerna finns också på Myndigheten för civilt försvars webbplats.
[iv] Miljömålen följs upp årligen. Läs mer om vem som gör vad på Naturvårdsverkets webbplats (Naturvårdsverket, 2026).
[v] Det danska åtgärdsprogrammets åtgärder är implementerat via Bekendtgørelse af lov om vandplanlægning (LBK nr 126 af 26/01/2017).

Delåtgärdsprogrammet verkar i en komplex miljö där flera planer och program påverkar – och påverkas av – vattenförvaltningen. Vissa planer kompletterar åtgärdsprogrammet genom att bidra till samma mål, till exempel minskad övergödning. Andra planer kan stå i motsättning till åtgärdsprogrammets mål, exempelvis när ekonomiska eller energipolitiska intressen prioriteras på bekostnad

av vattenmiljön.

För att säkerställa att åtgärdsprogrammet integreras på ett effektivt sätt med andra initiativ är det viktigt att identifiera både synergier och målkonflikter. Tabell 2 Samverkan, komplettering och eventuella motsättningar mellan planer och program redovisar därför hur de planer och program som listas i Tabell 1 Lista över andra planer och program, beröringspunkt med delåtgärdsprogrammet och hur de samordnas.samverkar, kompletterar eller eventuellt motsäger åtgärdsprogrammet. Tabellen visar också vilka områden där samverkan är särskilt viktig för att undvika konflikter eller utnyttja synergier.

Genom att tydliggöra dessa samband kan delåtgärdsprogrammet genomföras på ett mer samordnat sätt, samtidigt som eventuella motsättningar kan hanteras proaktivt.

Tabell 2 Samverkan, komplettering och eventuella motsättningar mellan planer och program

Plan/Program	Positiva synergier	Risk för målkonflikter	Samordningsbehov
Vattentjänstplaner	Säkerställer långsiktig planering för spillvatten och dagvatten, vilket stödjer åtgärds-programmets mål om säker vattenförsörjning och minskad förorening.	Kan prioritera tekniska lösningar (t.ex. led-ningsnät) framför naturbaserade lösningar (t.ex. våt-marker), vilket kan begränsa ekosystem-tjänster.	Samordning av investeringar i VA-nät och naturbaserade lösningar för dag-vattenhantering.
VA-planer	Bidrar till förbättrad avloppsrening och minskade utsläpp av näringsämnen och miljögifter, vilket stödjer åtgärds-programmets mål om god vattenstatus.	Kan fokusera på centraliserade lösningar som inte alltid är optimala för små eller gles-befolkade områden.	Prioritering av åtgärder i områden med bristande vattentjänster och hög belastning på vattenmiljön.
Regionala utvecklingsstrategier	Främjar hållbara näringar (t.ex. eko-turism, hållbart jord-bruk) som bidrar till minskad belastning på vattenmiljön.	Kan prioritera ekonomisk tillväxt på bekostnad av miljö-intressen (t.ex. stor-skaligt jordbruk eller industri).	Samordning mellan näringslivsutveckling och vattenförvaltning för att främja hållbara verksamheter.
Livsmedelsstrategi 2.0	Främjar hållbart jord-bruk med minskad näringsbelastning (t.ex. genom skyddszoner och våtmarker), vilket stödjer åtgärds-programmets mål om minskad övergödning.	Kan prioritera produktionsökningar som leder till ökad belastning på vattenmiljön (t.ex. intensivt jordbruk).	Samordning av ersättningssystem för lantbrukare och åtgärder för att minska näringsläckage.
Åtgärdsprogram för havsmiljö	Bidrar till minskad näringsbelastning och miljögifter i kustvatten, vilket stödjer åtgärds-programmets mål om god vattenstatus.	Kan fokusera på havsmiljön på bekostnad av insjöar och vattendrag, vilket kan leda till bristande åtgärder uppströms.	Samordning mellan åtgärder i kustvatten och insjöar/vattendrag för att säkerställa helhetssyn.
Baltic Sea Action Plan (BSAP)	Bidrar till gemensamma åtgärder	Kan fokusera på internationella	Samordning mellan nationella och

Plan/Program	Positiva synergier	Risk för målkonflikter	Samordningsbehov
	för att minska övergödning och miljögifter i Östersjön, vilket stödjer åtgärds-programmets mål om god vattenstatus.	åtgärder på bekostnad av lokala insatser i insjöar och vattendrag.	internationella åtgärder för att säkerställa helhetssyn i vattenförvaltningen.
Åtgärdsprogram i Danmark	Möjliggör samverkan kring Öresund, vilket stödjer åtgärds-programmets mål om god vattenstatus i hela vattendistriktet.	Kan leda till olika prioriteringar i olika länder, vilket kan försvåra sam-ordningen av åtgärder.	Samordning av åtgärder i gränsöver-skridande vatten för att säkerställa gemensamma lösningar.
Miljömålssystemet	Ger ett ramverk för prioritering och upp-följning av åtgärder, vilket stödjer åtgärds-programmets mål om god vattenstatus.	Kan leda till bristande fokus på vatten-relaterade mål om andra miljömål prioriteras högre.	Integrering av vatten-relaterade mål i miljö-målssystemet för att säkerställa helhetssyn.

2.5.1.2. De nationella miljömålen

De administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet bidrar till flera av Sveriges miljömål, däribland Ingen övergödning (minskad näringsbelastning till mark och vatten), Levande sjöar och vattendrag (minskad övergödning) och Hav i balans (minskad näringsbelastning i Östersjön).

2.5.2. Europeisk och internationell lagstiftning och policy

Hur åtgärdsprogrammets så kallade grundläggande åtgärder enligt artikel 11.3 a) vattendirektivet omhändertas genom andra direktiv redovisas i Bilaga I, tabell 1, till åtgärdsprogrammet.

3. Miljötillstånd och påverkan av övergödning i Egentliga Östersjön

Vatteninformationssystem Sverige (VISS) utgör den centrala databasen för vattenförvaltning i Sverige och drivs av vattenmyndigheterna i samverkan med länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten samt Sveriges geologiska undersökning. Informationen i VISS bygger på data från både offentliga och privata aktörer som rapporterats in till de nationella datavärdarna SGU, SMHI och SLU.

Under vattenförvaltningscykeln 2022–2027 har 357 kustvattenförekomster kartlagts och analyserats med avseende på övergödning, biologisk mångfald och kemisk status i Egentliga Östersjön. Av dessa tillhör 171 Norra Östersjöns vattendistrikt och 186 Södra Östersjöns vattendistrikt. Resultaten från analyserna ligger till grund för de miljökvalitetsnormer som vattenmyndigheterna beslutar om för varje vattenförekomst.

3.1. Osäkerheter och kunskapsluckor

Trots att underlaget bygger på aktuell kunskap och uppdaterade mätdata finns flera osäkerheter som kan påverka bedömningen av övergödningens effekter och åtgärdsprogrammets genomförande. Klimatförändringarna utgör en betydande osäkerhetsfaktor, där ökad nederbörd kan leda till högre näringsbelastning från jordbruk och dagvatten. Samtidigt bidrar högre vattentemperaturer till ökad risk för algblomningar, särskilt av cyanobakterier, och förändrade vattenflöden kan påverka näringsretentionen i sjöar och våtmarker.

En annan betydande kunskapslucka rör internbelastningen av fosfor från syrefria bottnar i kustvatten och sjöar. Det saknas tillräcklig kunskap om utbredning och omfattning av detta problem, och det är svårt att bedöma effekten av olika åtgärder mot internbelastning, som exempelvis syresättning eller muddring. Även kumulativa effekter av flera samtidiga åtgärder är svåra att bedöma, liksom de långsiktiga effekterna av restaureringsåtgärder som våtmarker och skyddszoner.

Databristen utgör ytterligare en utmaning, med brist på uppdaterade mätdata för vissa kustvattenförekomster och osäkerhet kring effekterna av atmosfärisk deposition av kväve. För att hantera dessa osäkerheter genomförs åtgärdsprogrammet med en adaptiv förvaltningsansats, där uppföljning och utvärdering ligger till grund för kontinuerliga justeringar. Berörda aktörer uppmanas att prioritera övervakning inom områden där kunskapsluckor identifierats.

3.2. Kustvatten och övergödning

Övergödning är det dominerande miljöproblemet i Egentliga Östersjöns kustvatten. Av de totalt 357 kustvattenförekomsterna har i princip samtliga (96 procent) sämre än god status för minst en övergödningsrelaterad parameter. I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 95 procent av de 171 kustvattenförekomsterna att inte nå god status, medan motsvarande siffra för Södra Östersjöns 186 kustvattenförekomster är 94 procent.

De påverkanskällor som pekas ut som betydande är till största delen påverkan från utsjön, jordbruk, urban markanvändning och små avlopp.

Påverkan från utsjön innebär att näringsrikt vatten transporteras från det öppna havet in mot land, vilket förstärker övergödningen längs kusten. I öppna kustavsnitt kan denna havspåverkan utgöra en betydande del av den totala näringsbelastningen medan lokala utsläpp från land har större betydelse i skyddade kustvatten och innerskärgårdar.

Resterande påverkanskällor stämmer väl överens med distriktens demografi och markanvändning, som huserar cirka 60 procent av Sveriges befolkning och rymmer många av landets större tätorter. Områdena kännetecknas dessutom av en stor andel jordbruksmark och hög djurtäthet.

3.3. Sjöar och vattendrag i tillrinningsområdet

En relativt stor andel av sjöarna och vattendragen i Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt har problem med övergödning. Mellan 20 och 29 procent av sjöarna och vattendragen når inte god ekologisk status på grund av övergödning. För att förbättra statusen i dessa vattenförekomster krävs en minskning av fosforbelastningen med 105 ton i Norra Östersjön och 79 ton i Södra Östersjön. Av detta totala åtgärdsbehov på 184 ton bedöms cirka 65 ton kunna tillgodoräknas åtgärdsbehoven för kustvatten.

De huvudsakliga källorna till övergödning i sjöar och vattendrag är diffusa utsläpp av fosfor och kväve från jordbruket, otillräcklig rening i små avlopp samt fysiska förändringar som dammar och rätade vattendrag som minskar näringsretentionen.

3.4. Åtgärdsbehov

För att nå god status i Egentliga Östersjöns kustvatten behöver tillförseln av näringsämnen minska avsevärt. Det totala åtgärdsbehovet uppgår till 228 ton fosfor och 3 800 ton kväve. Av detta behov tillfaller 164 ton fosfor och 3 680 ton kväve Norra Östersjön, medan Södra Östersjön står för 64 ton fosfor och 83 ton kväve. Efter korrigering för genomförbara åtgärder och mindre stränga krav beräknas åtgärdsbehovet till 126 ton fosfor och 2 028 ton kväve. Av detta står Norra Östersjön för 68 ton fosfor och 1 971 ton kväve, medan Södra Östersjön står för 58 ton fosfor och 57 ton kväve.

Åtgärdsbehovet är ojämnt fördelat mellan olika källor och geografiska områden. Jordbruk, dagvatten och små avlopp utgör de dominerande källorna till

fosforbelastning i båda distrikten, medan kvävebelastningen i högre grad kommer från större avloppsreningsverk och atmosfärisk deposition via sjöar i Norra Östersjön. I Södra Östersjön dominerar jordbruket som källa till kvävebelastning. Denna ojämna fördelning av åtgärdsbehovet ställer olika krav på åtgärder och samordning i de båda distrikten.

4. Nollalternativet

Enligt vattendirektivet är Sverige skyldigt att upprätta och genomföra åtgärdsprogram för att uppnå god vattenstatus. I den svenska lagstiftningen har kraven på åtgärdsprogram för vatten implementerats i miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen. Ett nollalternativ där åtgärdsprogrammet inte tas fram eller genomförs skulle därför kunna anses vara irrelevant, eftersom det finns lagstadgade krav på både framtagande och genomförande av åtgärdsprogram för vatten.

Trots detta har flera remissinstanser under avgränsningssamrådet framhållit vikten av att beskriva ett nollalternativ för att tydliggöra konsekvenserna av att inte vidta ytterligare åtgärder utöver de som redan pågår. Mot denna bakgrund har ett nollalternativ tagits fram för att ge en bild av den sannolika utvecklingen av vattenmiljön om Åtgärdsprogram 2028–2033 inte genomförs. Detta underlättar en jämförelse mellan alternativens effekter och bidrar till en mer transparent beslutsprocess.

Nollalternativet innebär att delåtgärdsprogrammet inte genomförs. Om programmet uteblir bedöms övergödningen fortsätta på nuvarande nivåer, vilket försvårar möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormerna i kustvatten enligt 4 kap. 2 § vattenförvaltningsförordningen. Ett uteblivet genomförande innebär även en risk att Sverige inte uppfyller kraven i EU:s vattendirektiv, vilket kan leda till rättsliga påföljder från EU-kommissionen. På längre sikt kan de samhällsekonomiska kostnaderna öka eftersom förvärrade miljöproblem ofta blir mer kostsamma att åtgärda. Nollalternativet bedöms dessutom medföra fortsatt negativ påverkan på ekosystem, fiske och turism i de berörda områdena.

4.1. Övergödning

Övergödning förblir ett av de mest utbredda och svårhanterliga miljöproblemen i Sveriges vatten, särskilt i sjöar, vattendrag och kustnära områden med intensiv markanvändning. Utan ett delåtgärdsprogram bedöms näringsbelastningen från jordbruk, avlopp och dagvatten fortsätta att överskrida de nivåer som krävs för att uppnå god ekologisk status. Även om vissa förbättringar kan ske lokalt, där enskilda aktörer vidtar åtgärder på eget initiativ, kommer det uppstå ett styrningsvakuum för en nationellt samordnad minskning av näringsläckage. Delåtgärdsprogram för vatten är ett instrument som staten använder för att uppnå de minskningar av näringsläckage vi är ålagda att genomföra enligt Aktionsplan för Östersjön (Baltic Sea Action Plan, BSAP) samt uppfyllelsen av miljökvalitetsnormerna för havet enligt Åtgärdsprogram för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön.

Jordbruket står för den största delen av diffusa utsläpp av fosfor och kväve, men bristande tillsyn och styrning av ekonomiska stöd för fysiska åtgärder gör att näringsläckaget kvarstår på höga nivåer. Avloppsreningsverk och enskilda avlopp bidrar också till problemet, särskilt där reningskapaciteten är otillräcklig eller där gamla anläggningar inte uppfyller dagens krav. Tillsynen av små avlopp är ofta bristfällig på grund av resursbegränsningar hos kommuner, vilket leder till att många anläggningar fortsätter att släppa ut näringsämnen utan åtgärder.

Dagvatten från urbana områden är en växande källa till övergödning, särskilt i tätorter där hårdgjorda ytor och bristande infiltration leder till snabb avrinning av förorenat vatten. Utan tillämpningen av miljökvalitetsnormerna och administrativa åtgärder till kommunerna för dagvattenhantering ökar risken för lokala övergödningsproblem, särskilt i sjöar och vattendrag nära städer.

Naturliga processer, som frigörelse av näringsämnen från sediment och klimatförändringars påverkan på avrinning, fördröjer återhämtningen även där utsläppen minskar. Sammantaget innebär detta att övergödningen fortsätter att vara ett omfattande problem, med risk för algblomningar, syrebrist och försämrad biologisk mångfald i många vattenförekomster.

4.2. Andra rimliga alternativ

Flera alternativa strategier har övervägts. Ett alternativ är att enbart förlita sig på frivilliga åtgärder. Detta skulle innebära lägre kostnader för myndigheter, men risken är stor att genomförandet blir otillräckligt och att de miljömässiga effekterna därmed blir begränsade.

Ett alternativ är att införa striktare lagstiftning, exempelvis genom förbud mot vissa gödselmedel. Tydligare regler kan underlätta tillsynen och bidra till ett mer effektivt genomförande, men samtidigt kan sådana åtgärder vara politiskt svåra att genomföra.

Sammantaget bedöms delåtgärdsprogrammet, som kombinerar administrativa åtgärder med ekonomiska incitament, vara det mest effektiva alternativet för att minska övergödningen och bidra till att miljökvalitetsnormerna uppnås.

5. Alternativet att genomföra delåtgärdsprogrammet

Åtgärdsprogrammet innehåller administrativa åtgärder riktade till myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner, vilka i sin tur innehåller bland annat vägledning för genomförandet av fysiska åtgärder som verksamhetsutövare och markägare förväntas genomföra. Åtgärderna syftar till att uppnå miljökvalitetsnormerna (MKN) för vatten, minska negativ miljöpåverkan och stärka vattenförsörjningen inför framtida utmaningar. Genom samverkan mellan aktörer och långsiktig finansiering bedöms åtgärdsprogrammet leda till betydande miljöförbättringar och ökad hållbarhet.

5.1. Positiva miljöeffekter

Delåtgärdsprogrammet bedöms ge flera positiva miljöeffekter genom att minska näringsbelastningen på vattenmiljöer och förbättra förutsättningarna för att uppnå miljökvalitetsnormerna. Genom ökad tillsyn av jordbruk enligt 26 kap. 1 § miljöbalken kan näringsläckaget från diffusa källor minska. Omprövning av reningsverk enligt 9 kap. 7 § miljöbalken förväntas bidra till lägre utsläpp av kväve och fosfor till recipienterna. En förbättrad dagvattenplanering enligt plan- och bygglagen (2010:900) kan minska avrinningen av förorenat vatten från bebyggda områden.

Vidare bedöms rådgivning till lantbrukare, med stöd av 5 kap. 11 § miljöbalken, öka användningen av skyddszoner, våtmarker och andra åtgärder som minskar näringsförluster från jordbruksmark. Samordning mellan berörda myndigheter enligt 6 kap. 11 § miljöbalken kan samtidigt bidra till ett mer effektivt genomförande av åtgärdsarbetet och en bättre användning av tillgängliga resurser.

Sammantaget förväntas programmet leda till en minskad näringsbelastning i berörda vattenförekomster. Detta kan i sin tur bidra till att färre kustvattenförekomster klassas med sämre än god ekologisk status samt till att vattenkvaliteten förbättras för bland annat bad, fiske och dricksvattenförsörjning.

5.2. Negativa miljöeffekter och målkonflikter

Målkonflikt	Risk för negativ påverkan	Åtgärd för att minimera
Jordbruk vs. vattenkvalitet	Minskad produktivitet vid striktare regler.	Ekonomiska incitament (t.ex. LOVA).
Kostnader för VA-huvudmän	Höga investeringar i reningsverk.	Statsbidrag och samfinansiering.
Kostnader för verksamhetsutövare	Ökad rening av utsläpp kan belasta företag och enskildas ekonomi	Fokusera på de verksamheter som har störst påverkan.

Programmet kan ge upphov till vissa målkonflikter och negativa konsekvenser som behöver hanteras. Skärpta krav på jordbruket kan exempelvis medföra ökade kostnader eller minskad produktivitet för enskilda verksamhetsutövare. Dessutom kan ökade krav på rening innebära betydande investeringskostnader för kommunala

VA-huvudmän. Genom ekonomiska styrmedel, samfinansiering, långsiktig planering och miljöanpassade lösningar bedöms dessa negativa effekter kunna begränsas.

5.3. Kumulativa effekter

Programmets miljöeffekter behöver bedömas även utifrån hur de samverkar med andra åtgärder och yttre faktorer. Kombinationen av dagvattenåtgärder och åtgärder inom jordbruket bedöms kunna ge större samlade effekter på näringsbelastningen än om åtgärderna genomförs var för sig. Sådana förstärkande effekter kan bidra till att målen om förbättrad vattenkvalitet nås snabbare och med större säkerhet.

Samtidigt finns faktorer som kan motverka programmets positiva effekter. Klimatförändringar med ökade nederbördsmängder och kraftigare flöden kan öka transporten av näringsämnen till sjöar, vattendrag och kustvatten, vilket kan försvåra möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormerna.

Delåtgärdsprogrammet bedöms även samverka med andra planer och program på nationell och regional nivå. Åtgärdsprogram för havsmiljön kan förstärka effekterna i kustvatten genom att bidra till ytterligare minskningar av näringsbelastningen. Även den nationella restaureringsplanen kan komplettera programmets insatser genom naturbaserade lösningar som stärker ekosystemens funktion och motståndskraft. Sammantaget bedöms dessa samverkande initiativ öka möjligheterna att uppnå en långsiktigt hållbar vattenförvaltning.

6. Åtgärder för att förebygga, hindra eller motverka negativ miljöpåverkan

För att minimera negativa effekter föreslås flera kompletterande åtgärder. En viktig förutsättning är en väl fungerande samordning mellan berörda myndigheter för att undvika målkonflikter och säkerställa att olika insatser bidrar till gemensamma miljömål. Ekonomiska incitament, exempelvis genom bidrag inom LOVA och LONA, kan underlätta genomförandet av åtgärder för både lantbrukare och kommuner samt öka möjligheterna att nå önskade resultat.

Det är också viktigt att tillämpa flexibla lösningar som gör det möjligt att anpassa åtgärderna efter lokala förutsättningar och behov. Genom regelbunden uppföljning och utvärdering kan effekterna av genomförda åtgärder bedömas och vid behov justeras för att öka deras effektivitet. En kontinuerlig dialog med berörda aktörer, såsom lantbrukare, kommuner och näringsliv, är dessutom central för att skapa förståelse för åtgärdernas syfte och öka acceptansen för de förändringar som krävs.

6.1. Målkonflikter och kumulativa effekter

Målkonflikter kan uppstå när miljökvalitetsnormer vägs mot andra samhällsbehov inkluderar:

- Vattenanvändning vid torka eller beredskap.
- Markanvändning för jordbruk, skogsbruk eller bebyggelse.
- Ekonomiska intressen för till exempel industri och turism.

I Fel! Hittar inte referenskälla., Fel! Hittar inte referenskälla., presenteras de kategorier som ska tas hänsyn till enligt 6 kap 2 § miljöbalken

Tabell 3 Kategorier som tas hänsyn till enligt 6 kap. 2 § miljöbalken.

Kategori	Funktioner som påverkas	Positiva effekter	Negativa effekter / Målkonflikter	Kumulativa effekter	Hänvisning till lagstiftning
Befolkning och människors hälsa	Rekreation (badvatten, friluftsliv), dricksvattenkvalitet, fiske, turism, kustnära boende	Förbättrad badvattenkvalitet, minskad risk för algblomningar och giftiga cyanobakterier, säkrare dricksvatten, stärkt kustnära turism och rekreation, högre fastighetsvärden i områden med god vattenstatus	Ökade kostnader för VA-huvudmän vid uppgradering av reningsverk, begränsningar i markanvändning för exploatering i känsliga områden, initiala kostnader för dagvattenhantering	Ökad belastning på VA-system vid kraftig nederbörd, kumulativa effekter av flera åtgärder (t.ex. dagvattenrening + översvämningsskydd)	6 kap. 2 § miljöbalken, dricksvattendirektivet (EU 2020/2184), plan- och bygglagen (2010:900)
Djur- och växtarter (biologisk mångfald)	Kustnära ekosystem, fiskbestånd, bottenfauna, ålgräsängar, fågelliv, skyddade arter	Återhämtning av ålgräsängar och makroalger, förbättrade livsmiljöer för fisk och bottenlevande djur, minskad spridning av syrebrist på bottnar, stärkt biologisk mångfald i kustvatten	Målkonflikter mellan bevarande av biologisk mångfald och markanvändning (t.ex. jordbruk, bebyggelse), initiala kostnader för restaurering av livsmiljöer	Förlust av livsmiljöer vid fortsatt övergödning, kumulativa effekter av flera restaureringsåtgärder (t.ex. våtmarker + fiskvandringsvägar)	6 kap. 2 § miljöbalken, art- och habitatdirektivet (92/43/EEG), EU:s naturrestaureringsförordning (2024/1991)
Mark, jordbruk och vattenkvalitet	Jordbruksmark, dricksvattentäkter, vattenskyddsområden, kustnära markanvändning	Minskad näringsbelastning från jordbruk genom skyddszoner och våtmarker, förbättrad grundvattenkvalitet, säkrare dricksvattentäkter, minskad risk för saltvatteninträngning	Förändrat arbetssätt inom jordbruket (t.ex. minskad gödsling) kan påverka produktivitet, begränsningar i markanvändning inom vattenskyddsområden, initiala kostnader för lantbrukare	Ökad erosion vid intensivt jordbruk, kumulativa effekter av flera åtgärder (t.ex. markavvattning + våtmarksrestaurering)	6 kap. 2 § miljöbalken, nitratdirektivet (91/676/EEG), vattenförvaltningsförordningen (2004:660)

Kategori	Funktioner som påverkas	Positiva effekter	Negativa effekter / Målkonflikter	Kumulativa effekter	Hänvisning till lagstiftning
Vattenanvändning och infrastruktur	Avloppsreningsverk, dagvattenhantering, vattenkraft, industriell vattenanvändning	Effektivare rening i avloppsreningsverk, minskade utsläpp av kväve och fosfor, förbättrad dagvattenhantering genom infiltration och våtmarker, minskad belastning på recipienter	Negativa ekonomiska konsekvenser för vattenkraft vid miljöanpassade flöden, ökade kostnader för uppgradering av reningsverk, målkonflikter mellan energiproduktion och vattenkvalitet	Ökad konkurrens om vattenresurser (t.ex. industri kontra dricksvatten), kumulativa effekter av flera åtgärder (t.ex. dagvattenrening + översvämningsskydd)	6 kap. 2 § miljöbalken, vattendirektivet (2000/60/EG), miljöbedömningsförordningen (2017:966)
Ekosystemtjänster och samhällsnytta	Fiske, turism, kustnära näringar, klimatreglering, vattenrening	Förbättrade förutsättningar för fiske och vattenbruk, stärkt kustnära turism och besöksnäring, ökad samhällsnytta av ekosystemtjänster (t.ex. naturlig vattenrening), minskad risk för syrebrist i havet	Tid och resurser krävs för samverkan mellan aktörer, målkonflikter mellan olika näringar (t.ex. fiske kontra vattenkvalitet)	Kumulativa effekter av flera åtgärder (t.ex. restaurering av våtmarker + fiskvandringsvägar)	6 kap. 2 § miljöbalken, havsmiljödirektivet (2008/56/EG), EU:s strategi för biologisk mångfald (2030)

6.2. Kumulativa effekter av andra planer och program

Delåtgärdsprogrammet verkar inte isolerat utan påverkas av och påverkar i sin tur en rad andra strategier, planer och program på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Även om varje enskild plan eller program har sina specifika mål kan deras sammantagna effekter leda till kumulativa effekter som antingen förstärker eller motverkar åtgärdsprogrammets syfte att förbättra vattenmiljön.

De kumulativa effekterna uppstår när flera planer och program genomförs parallellt och deras samlade påverkan blir större än summan av de enskilda åtgärderna. Detta kan leda till synergier där olika insatser förstärker varandra och bidrar till en mer effektiv vattenförvaltning. Samtidigt finns risk för att åtgärder inom olika områden motverkar varandra, till exempel när ekonomiska eller energipolitiska intressen prioriteras på bekostnad av vattenmiljön.

För att hantera dessa kumulativa effekter krävs en helhetssyn där sambanden mellan olika planer och program analyseras och samordnas. Genom att identifiera både synergier och potentiella konflikter kan åtgärder vidtas för att säkerställa att programmets mål uppnås utan att andra viktiga samhällsintressen åsidosätts. Detta förutsätter en kontinuerlig dialog och samverkan mellan berörda aktörer på alla nivåer, från lokala vattenråd till nationella myndigheter och internationella samarbetsorgan. Den samhällsekonomiska konsekvensanalysen av att genomföra delåtgärdsprogrammet redovisas i kapitel 4 i delåtgärdsprogrammet. En sammanvägd kumulativ samhällsekonomisk analys har inte gjorts då den samlade effekten av alla planer inom vattenmiljöområdet (se tabell 4 ovan) blir alltför omfattande att beskriva.

6.3. Sammanfattning av delåtgärdsprogrammet och dess konsekvenser

Delåtgärdsprogrammet syftar till att minska övergödningen i Egentliga Östersjön och därigenom bidra till att god ekologisk status uppnås i berörda vattenförekomster. Programmet består huvudsakligen av administrativa åtgärder riktade till myndigheter, länsstyrelser och kommuner, med fokus på att stärka genomförandet av vattenförvaltningens mål och krav.

De förväntade positiva effekterna av programmet är en minskad näringsbelastning på kust- och havsvatten, förbättrad vattenkvalitet samt stärkt biologisk mångfald. Genom att minska tillförseln av kväve och fosfor skapas bättre förutsättningar för fungerande ekosystem och för att uppnå gällande miljökvalitetsnormer. Programmet bedöms även bidra till förbättrade förhållanden för bland annat fiske, rekreation och andra ekosystemtjänster.

Samtidigt kan programmet medföra vissa negativa konsekvenser och målkonflikter. Exempelvis kan skärpta krav för att minska näringsbelastningen innebära utmaningar för jordbruket, medan ökade krav på rening och infrastruktur kan leda till högre kostnader för VA-huvudmän. Dessa konsekvenser bedöms dock vara hanterbara genom samordning, ekonomiska stödformer och anpassade

genomförandelösningar.

Vid jämförelse med nollalternativet bedöms programmet ge betydligt bättre förutsättningar att uppnå miljökvalitetsnormerna. Om programmet inte genomförs riskerar övergödningen att kvarstå eller förvärras, vilket skulle leda till fortsatt negativ påverkan på vattenmiljön. Andra alternativa strategier har bedömts vara mindre effektiva eller mindre ändamålsenliga för att nå programmets mål.

Genomförandet kommer att följas upp genom återrapportering, uppföljning och utvärdering för att säkerställa att åtgärderna ger avsedda effekter och att målen successivt uppnås. Resultaten från uppföljningen kan vid behov användas för att anpassa och utveckla åtgärdsarbetet.

Sammantaget bedöms delåtgärdsprogrammet vara en nödvändig och effektiv insats för att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten samt för att Sverige ska kunna uppfylla sina nationella och internationella åtaganden enligt bland annat Baltic Sea Action Plan (BSAP) och relevanta EU-direktiv.

7. Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering av delåtgärdsprogrammet är en viktig del av arbetet för att säkerställa att åtgärderna genomförs och att de avsedda miljöeffekterna uppnås. Åtgärdsmyndigheterna ska årligen rapportera till vattenmyndigheten om vilka åtgärder som har genomförts och vilka resultat som har uppnåtts, i enlighet med bestämmelserna i 5 kap. 11 § miljöbalken. Denna återrapportering utgör ett centralt underlag för bedömningen av programmets genomförande och effektivitet.

Vattenkvaliteten följs löpande upp genom Vatteninformationssystem Sverige (VISS) samt genom nationella och regionala miljöövervakningsprogram enligt 8 kap. 1 § miljöbalken. Övervakningen ger information om tillståndet i vattenförekomsterna och gör det möjligt att bedöma om utvecklingen går i riktning mot de fastställda miljökvalitetsnormerna.

Vattenmyndigheten ansvarar för att utvärdera programmets effekter och bedöma om de genomförda åtgärderna är tillräckliga för att uppnå målen. Om uppföljningen visar att åtgärderna inte ger önskad effekt eller att nya förutsättningar har uppstått, kan programmet revideras eller kompletteras i enlighet med 6 kap. 11 § miljöbalken.

Genomförandet av vattendirektivet följs även upp på europeisk nivå. Sverige rapporterar därför regelbundet till Europeiska kommissionen om genomförandet av vattenförvaltningen och de åtgärder som vidtas för att uppnå direktivets mål, i enlighet med 4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen.

Sammantaget bedöms återrapportering, miljöövervakning och regelbunden utvärdering vara viktiga förutsättningar för att säkerställa att delåtgärdsprogrammet bidrar till förbättrad vattenkvalitet och uppfyllande av gällande miljökvalitetsnormer.

7.1. Processen för framtagandet av MKB

Processen för Delåtgärdsprogrammet omfattar skedena avstämning, samråd, granskning och antagande, där framtagandet av MKB:n är en viktig del, som sker i flera steg:

1. Avgränsningssamråd – 1 juni 2026 – 31 augusti 2026 – där berörda myndigheter och gavs möjlighet att yttra sig över avgränsningen.
2. Hantering av samrådssynpunkter och framtagande av MKB.
3. Samråd och Esbo-samråd om MKB – 1 november 2026 – 30 april 2027. Samrådet sker tillsammans med Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033.
4. Hantering av samrådssynpunkter.
5. Beslut om Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033, senast den 22 december 2027.

8. Referenser

Författningar

Bekendtgørelse af lov om vandplanlægning (LBK nr 126 af 26/01/2017). Återfinns på https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/126

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (Vattendirektivet)

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (Dricksvattendirektivet)

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 av den 18 juni 2020 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088 (Taxonomiförordningen)

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869 (Naturrestaureringsförordningen)

Miljöbalk (1998:808)

Plan- och bygglag (2010:900)

Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (Art- och habitatdirektivet)

Vattenförvaltningsförordning (2004:660).

Litteratur

Europeiska kommissionen. (2020). *EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030. Bryssel: Europeiska kommissionen*. Hämtat från https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380

Havs- och vattenmyndigheten. (2021). *Marin strategi för Nordsjön och Östersjön: Åtgärdsprogram för havsmiljön 2022–2027 enligt havsmiljöförordningen*. Hämtat från https://www.havochvatten.se/download/18.3ab3bb5417e137738649b9cb/1647952480467/rapport-2021-20-atgardsprogram-for-havsmiljon-2022-2027-enligt-havsmiljoforordningen.pdf

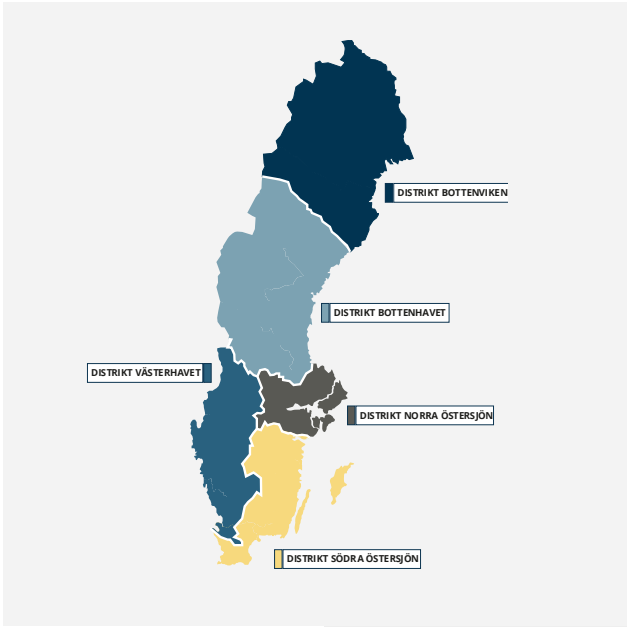
HELCOM. (2021). *HELCOM Aktionsplan för miljön i Östersjön – 2021 års uppdatering*. Hämtat från https://www.havochvatten.se/download/18.5756d924186eb5d932a5f56b/1708798199646/rapport-aktions-plan-for-miljon-i-ostersjon-bsap-oktober-2021.pdf

HELCOM. (2021). *HELCOM Baltic Sea Action Plan 2021 update*. Hämtat från https://helcom.fi/wp-content/uploads/2021/10/Baltic-Sea-Action-Plan-2021-update.pdf

Miljöförvaltningens webbtjänst. (29 januari 2026). *Planer för vatten- och havsförvaltning*. https://www.ymparisto.fi/sv/naturen-vatten-och-hav/vatten-och-vattendrag/vatten-och-havsskydd/planer-vatten-och-havsforvaltning

Naturvårdsverket. (2026). *Förslag till nationell restaureringsplan och författningsändringar till följd av EU-förordning om restaurering av natur: Redovisning av regeringsuppdrag*. Hämtad från https://www.naturvardsverket.se/492d0b/globalassets/om-oss/slutredovisade-regeringsuppdrag/nrf/skrivelse-ru-nrf.pdf

Regeringen. (2025). *Livsmedelsstrategin* 2.0. LI2023/00161, LI2023/00201, LI2023/02662 m.fl. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. Hämtat från https://www.regeringen.se/contentassets/77b9be17a33f4d8a804512d4aceea517/livsmedelsstrategin-2.0.pdf

VATTENMYNDIGHETEN
Norra Östersjön